

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету міжнародних відносин

Третько В.В.

31 серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теорія держави і права

Назва дисципліни

Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність – 052 Політологія
Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма – Політологія
Обсяг дисципліни – 5 кредитів ЄКТС, *Шифр дисципліни* – ОПП.02.
Мова навчання – українська
Статус дисципліни: обов'язкова (цикл професійної підготовки)
Факультет міжнародних відносин
Кафедра філософії і політології

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни Кредити ЄКТС	Кількість годин						Форма семестрового контролю			
				Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, у т.ч. ІРС	Курсовий проект	Курсова робота	Залік	Іспит
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття						
Д	1	2	5	72	36		36		78			+	
З	1	2	5	12	6		6		138			+	

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми

Програма складена канд. філос. н., доц. Я.В. Ювсечко
Підпис автора Вчений ступінь, звання, ініціали, прізвище автора

Схвалена на засіданні кафедри філософії і політології

Протокол від 25 серпня 2020 № 1

Зав. кафедри

Н.К. Петрук
Ініціали, прізвище

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету міжнародних відносин

Голова вченої ради факультету

В.В. Третько
Ініціали, прізвище

2 Пояснювальна записка

Навчальна дисципліна «Теорія держави і права» належить до обов'язкових компонентів професійної підготовки і займає важливе місце у підготовці фахівців освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 052 «Політологія» за освітньо-професійною програмою «Політологія».

Пререквізити – історія зарубіжних політичних вчень та політичної думки України, політична історія зарубіжних країн..

Кореквізити – конституційне право України та зарубіжних країн, загальна теорія політики, державне управління та місцеве самоврядування.

Навчальна дисципліна забезпечує:

компетентності: Знання предметної області та розуміння професійної діяльності. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки. Здатність аналізувати у різних контекстах функціонування політичних акторів та інститутів, а також владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку. Здатність до прийняття управлінських рішень у сфері політичних відносин та до виконання функцій, що забезпечують розв'язання суспільно-політичних проблем, зокрема, політико-організаційних, експертних, дорадчих та консультаційних із урахуванням регіонального контексту.

програмні результати навчання: Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності. Ідентифікувати себе як члена громадянського суспільства, знати свої права та обов'язки, усвідомлювати необхідність реалізації принципів верховенства права, зокрема, у професійній діяльності, вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

Мета дисципліни. Сформувати у студентів системне уявлення про причини виникнення, сутність держави і права, принципи, закономірності та механізми походження, розвитку і функціонування цих інституцій та інших державно-правових явищ.

Предмет дисципліни. Правові відносини, які виникають у сфері функціонування державних інститутів, правові відносини між державними органами, фізичними та юридичними особами, а також об'єктивні властивості держави і права, основні та загальні закономірності виникнення, розвитку і функціонування державних і правових явищ.

Завдання дисципліни:

- опанування методологією дослідження державно-правових явищ;
- розкриття загальнотеоретичних правових понять та категорій;
- дослідження сутності, змісту та форми держави і права;
- дослідження феномену правової держави у її співвідношенні з громадянським суспільством;
- розкриття структури права і законодавства;
- з'ясування сутності, механізму і стадій правового регулювання суспільних відносин;
- засвоєння значимості законності та правопорядку в правовій і політичній системах.

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: *уміти здійснювати* правовий аналіз конкретних суспільних відносин; *визначати* роль і місце державних органів в системі права; *характеризувати* правові інститути; *формулювати* висновки та пропозиції щодо шляхів удосконалення правового регулювання суспільних відносин; *аналізувати* положення нормативних актів, пропонувати шляхи більш

ефективного застосування їх на практиці; *застосовувати* здобуті знання при вирішенні практичних ситуацій; *аналізувати* принципи і структуру організації та діяльності державних органів; *давати правову оцінку* питанням забезпечення прав і свобод людини та громадянина; *усвідомлювати* необхідність реалізації принципів верховенства права, зокрема, у професійній діяльності; *вміти* користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб; *вміти* використовувати фаховий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат.

3 Структура залікових кредитів дисципліни

Назва теми	Кількість годин, відведених на:					
	Денна форма			Заочна форма		
	лекції	практичні заняття	СРС	лекції	практичні заняття	СРС
Тема 1. Предмет, функції і методи теорії держави і права	2	2	4	2	2	8
Тема 2. Походження держави	2	2	4			8
Тема 3. Поняття і сутність держави	2	2	4			8
Тема 4. Типи держави	2	2	4			7
Тема 5. Функції держави	2	2	5			8
Тема 6. Форма держави	2	2	4			8
Тема 7. Механізм і апарат держави	2	2	5			8
Тема 8. Громадянське суспільство і правова держава	2	2	4	2	2	7
Тема 9. Держава і особа. Правовий статус особи	2	2	4			8
Тема 10. Походження, поняття і сутність права	2	2	5			7
Тема 11. Система права та система законодавства	2	2	4			8
Тема 12. Правотворчість та форми (джерела) права	2	2	4			7
Тема 13. Норми права у системі соціальних норм. Реалізація норм права	2	2	5	2	2	8
Тема 14. Права, свободи і обов'язки людини і громадянина	2	2	4			8
Тема 15. Правова свідомість і правова культура	2	2	5			7
Тема 16. Законність і правопорядок в сучасному суспільстві	2	2	4			8
Тема 17. Правопорушення і	2	2	4			8

юридична відповідальність						
Тема 18. Основні типи правових систем світу	2	2	5			7
Разом за семестр	36	36	78	6	6	138

4 Програма навчальної дисципліни

4.1 Зміст лекційного курсу

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1	<p>Тема 1. ПРЕДМЕТ, ФУНКЦІЇ І МЕТОДИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА</p> <p>Предмет, об'єкт і функції теорії держави і права. Структура теорії держави і права. Система методів теорії держави і права. Місце та роль теорії держави і права в системі суспільних наук. Роль теорії держави і права у формуванні правової культури сучасного політолога</p> <p><i>Література: [1] с. 6-39; [2] с. 37-72; [3] с. 5-30; [4] с. 8-32.</i></p>	2
2	<p>Тема 2. ПОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ</p> <p>Загальна характеристика влади та соціальних норм додержавного періоду. Причини та форми виникнення держави. Основні теорії виникнення держави. Різноманіття концепцій про державу. Характеристика держави у доктринах соціологічного й філософського спрямування. Сучасні концепції державоутворення.</p> <p><i>Література: [2] с. 73-165; [3] с. 31-48; [4] с. 33-92.</i></p>	2
3	<p>Тема 3. ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ ДЕРЖАВИ</p> <p>Соціальне призначення держави. Поняття та ознаки держави. Сучасні уявлення про сутність держави. Державна влада: поняття й основні риси. Основні різновиди сучасних держав.</p> <p><i>Література: [3] с. 49-68; [4] с. 540-566.</i></p>	2
4	<p>Тема 4. ТИПИ ДЕРЖАВИ</p> <p>Типологія держави. Типи держав за формаційним підходом. Типи держав у цивілізаційному підході. Типи держав за ознакою демократії. Типологія сучасних держав.</p> <p><i>Література: [2] с. 166-203; [3] с. 69-98; [4] с. 93-148.</i></p>	2
5	<p>Тема 5. ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ</p> <p>Функції держави: поняття і види. Основні внутрішні і зовнішні функції держави. Форми реалізації (здійснення) функцій держави.</p> <p><i>Література: [1] с. 91-99; [2] с. 223-245; [3] с. 123-148; [4] с. 220-244.</i></p>	2
6	<p>Тема 6. ФОРМА ДЕРЖАВИ</p> <p>Поняття форми держави та її структурні елементи. Форма державного правління: основні види. Форма державного устрою, прості та складні утворення. Форми міждержавних утворень . Державно-правовий (політичний) режим, його види.</p> <p><i>Література: [2] с. 422-458; [3] с. 171-192; [4] с. 430-476.</i></p>	2

7	<p>Тема 7. МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВИ ТА ДЕРЖАВНИЙ АПАРАТ</p> <p>Механізм держави: поняття, основні риси, структура. Поняття, ознаки та види органів держави. Державні організації, державні установи й підприємства у механізмі держави. Принципи організації і діяльності державного апарату. Місцеві органи державної влади і місцеве самоврядування. Основні напрямки удосконалення державного механізму в Україні. <i>Література: [1] с. 164-187; [2] с. 316-332; [3] с. 193-216; [4] с. 325-343.</i></p>	2
8	<p>Тема 8. ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО І ПРАВОВА ДЕРЖАВА</p> <p>Формування ідей про громадянське суспільство і правову державу. Громадянське суспільство: поняття, ознаки та принципи. Роль держави в громадянському суспільстві. Структура громадянського суспільства Співвідношення понять "право" і "державна". Поняття і сутність правової держави. Принципи та ознаки правової держави. Формування правової держави в українському суспільстві. <i>Література: [2] с. 495-520; [3] с. 217-234; [4] с. 343-358.</i></p>	2
9	<p>Тема 9. ДЕРЖАВА І ОСОБА. ПРАВОВИЙ СТАТУС ОСОБИ</p> <p>Поняття «людина», «особа», «громадянин», їх співвідношення та відмінність. Поняття і сутність правового статусу особи. Види правового статусу особи. Структурні елементи правового статусу особи. Значення правового статусу. <i>Література: [1] с. 192-230; [2] с. 365-377; [3] с. 235-254, [4] с. 477-500.</i></p>	2
10	<p>Тема 10. ПОХОДЖЕННЯ, ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ ПРАВА</p> <p>Передумови виникнення права. Основні теорії права та підходи до розуміння права. Поняття права та його тлумачення. Соціальна цінність права. Співвідношення права і політики, права і держави. Поняття та ознаки позитивного (юридичного) права. Функції права: поняття і види. Поняття і види принципів права. <i>Література: [1] с. 284-317; [2] с. 647-682; [3] с. 275-300; [4] с. 502-539.</i></p>	2
11	<p>Тема 11. СИСТЕМА ПРАВА ТА СИСТЕМА ЗАКОНОДАВСТВА</p> <p>Поняття системи права, її структурні елементи. Функції правової системи суспільства. Класифікація галузей права. Система галузей права. Характеристика системи законодавства. Види галузей законодавства. Особливості правової системи України. <i>Література: [13], с.4-51; [5], с.134-159; [11], с.166-179; [13], с.375-389.</i></p>	2
12	<p>Тема 12. ПРАВОТВОРЧІСТЬ ТА ФОРМИ (ДЖЕРЕЛА) ПРАВА</p> <p>Правотворчість: поняття, ознаки, стадії та види. Поняття та види форм (джерел) права. Нормативні акти: поняття та види. Систематизація нормативних актів: особливості та види. Правовий звичай та правовий прецедент. <i>Література: [1], с.44-56; [4], с.121-134; [8], с.135-150.</i></p>	2
13	<p>Тема 13. НОРМИ ПРАВА У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ НОРМ. РЕАЛІЗАЦІЯ НОРМ ПРАВА</p> <p>Поняття, ознаки та види соціальних норм.</p>	2

	<p>Поняття і ознаки норм права. Види правових норм, їх класифікація. Структура правової норми.</p> <p>Співвідношення норми права та статті нормативного акту. Способи виникнення норм права у статтях нормативно-правового акта.</p> <p>Сутність, поняття, основні ознаки реалізації норм права. Форми безпосередньої реалізації права.</p> <p>Засоби забезпечення належної реалізації права. Заохочення та покарання як санкції норми права.</p> <p><i>Література: [1], с.4-51; [4], с.22-59; [8], с.166-179; [9], с.375-394</i></p>	
14	<p>Тема 14. ПРАВА, СВОБОДИ І ОБОВ'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА</p> <p>Історія ідеї прав людини. Розвиток законодавчого закріплення прав людини.</p> <p>Поняття і ознаки прав людини. Класифікація прав людини.</p> <p>Зміст і обсяг основних прав людини.</p> <p>Міжнародні стандарти в галузі прав людини.</p> <p>Система гарантій прав, свобод і обов'язків людини і громадянина.</p> <p>Поняття і види прав та обов'язків громадян України.</p> <p><i>Література: [8], с.183-206; [9], с.420-440; [11], с.103-180; [14], с.72-104.</i></p>	2
15	<p>Тема 15. ПРАВОВА СВІДОМІСТЬ І ПРАВОВА КУЛЬТУРА</p> <p>Правосвідомість: поняття, структура, види.</p> <p>Функції правосвідомості, її роль в процесі правотворчості і правореалізації.</p> <p>Правова культура: поняття, структура та її антиподи.</p> <p>Види правової культури. Правова культура суспільства, правова культура особи, професійна правова культура.</p> <p>Правовий нігілізм: поняття, джерела, форми вираження.</p> <p>Правовий ідеалізм і його причини.</p> <p><i>Література: [2], с.354-391; [7], с.209-231; [11], с.181-197; [13], с.458-500.</i></p>	2
16	<p>Тема 16. ЗАКОННІСТЬ І ПРАВОПОРЯДОК В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ</p> <p>Об'єктивна необхідність законності і правопорядку.</p> <p>Поняття та основні принципи законності.</p> <p>Правопорядок. Співвідношення правового і громадського порядку.</p> <p>Гарантія законності і правопорядку: поняття і види.</p> <p>Соціальна і правова природа правової поведінки. Види правомірної поведінки.</p> <p><i>Література: [2], с.392-430; [3], с.178-195; [5], с.38-65; [12], с.84-91.</i></p>	2
17	<p>Тема 17. ПРАВОПОРУШЕННЯ І ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ</p> <p>Поняття та ознаки правопорушення. Склад правопорушення. Елементи та види правопорушення.</p> <p>Класифікація правопорушень.</p> <p>Поняття та ознаки юридичної відповідальності.</p> <p>Злочини і проступки, їх особливості.</p> <p>Підстави та види юридичної відповідальності.</p> <p><i>Література: [5], с.125-145; [6], с.300-339; [8], с.356-380.</i></p>	2
18	<p>Тема 18. ОСНОВНІ ПРАВОВІ СИСТЕМИ СУЧАСНОСТІ</p> <p>Поняття типу правової системи.</p> <p>Романо-германський тип правової системи.</p> <p>Англо-американський тип правової системи (англосаксонська правова сім'я).</p> <p>Змішаний (гібридний) тип правової системи.</p> <p>Релігійно-традиційний тип правової системи.</p> <p><i>Література: [5], с.78-124; [7], с.304-339; [8], с.315-355; [14], с.186-241.</i></p>	2

Перелік оглядових лекцій для студентів заочної форми навчання

Номер лекції	Тема лекції	Кількість годин
1	Предмет, функції і методи теорії держави і права Походження держави Поняття і сутність держави Типи держави Функції держави Форма держави Механізм і апарат держави Літ.: [1-4].	2
2	Громадянське суспільство і правова держава Держава і особа. Правовий статус особи Походження, поняття і сутність права Система права та система законодавства Правотворчість та форми (джерела) права Літ.: [1-4].	2
3	Норми права у системі соціальних норм. Реалізація норм права Права, свободи і обов'язки людини і громадянина Правова свідомість і правова культура Законність і правопорядок в сучасному суспільстві Правопорушення і юридична відповідальність Основні типи правових систем світу Літ.: [1-4].	2
Разом :		6

4.2 Зміст практичних занять

Перелік практичних занять для студентів денної форми навчання

№ п/п	Теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет, функції і методи теорії держави і права <i>Література:</i> [1] с. 6-39; [2] с. 37-72; [3] с. 5-30; [4] с. 8-32.	2
2	Тема 2. Походження держави <i>Література:</i> [2] с. 73-165; [3] с. 31-48; [4] с. 33-92.	2
3	Тема 3. Поняття і сутність держави <i>Література:</i> [3] с. 49-68; [4] с. 540-566.	2
4	Тема 4. Типи держави <i>Література:</i> [2] с. 166-203; [3] с. 69-98; [4] с. 93-148.	2
5	Тема 5. Функції держави <i>Література:</i> [1] с. 91-99; [2] с. 223-245; [3] с. 123-148; [4] с. 220-244.	2
6	Тема 6. Форма держави <i>Література:</i> [2] с. 422-458; [3] с. 171-192; [4] с. 430-476.	2
7	Тема 7. Механізм і апарат держави <i>Література:</i> [1] с. 164-187; [2] с. 316-332; [3] с. 193-216; [4] с. 325-343.	2
8	Тема 8. Громадянське суспільство і правова держава <i>Література:</i> [2] с. 495-520; [3] с. 217-234; [4] с. 343-358.	2
9	Тема 9. Держава і особа. Правовий статус особи <i>Література:</i> [1] с. 192-230; [2] с. 365-377; [3] с. 235-254, [4] с. 477-500.	2

10	Тема 10. Походження, поняття і сутність права <i>Література:</i> [1] с. 284-317; [2] с. 647-682; [3] с. 275-300; [4] с. 502-539.	2
11	Тема 11. Система права та система законодавства <i>Література:</i> [13], с.4-51; [5], с.134-159; [11], с.166-179; [13], с.375-389.	2
12	Тема 12. Правотворчість та форми (джерела) права <i>Література:</i> [1], с.44-56; [4], с.121-134; [8], с.135-150.	2
13	Тема 13. Норми права у системі соціальних норм. Реалізація норм права <i>Література:</i> [1], с.4-51; [4], с.22-59; [8], с.166-179; [9], с.375-394	2
14	Тема 14. Права, свободи і обов'язки людини і громадянина <i>Література:</i> [8], с.183-206; [9], с.420-440; [11], с.103-180; [14], с.72-104.	2
15	Тема 15. Правова свідомість і правова культура <i>Література:</i> [2], с.354-391; [7], с.209-231; [11], с.181-197; [13], с.458-500.	2
16	Тема 16. Законність і правопорядок в сучасному суспільстві <i>Література:</i> [2], с.392-430; [3], с.178-195; [5], с.38-65; [12], с.84-91.	2
17	Тема 17. Правопорушення і юридична відповідальність <i>Література:</i> [5], с.125-145; [6], с.300-339; [8], с.356-380.	2
18	Тема 18. Основні типи правових систем світу <i>Література:</i> [5], с.78-124; [7], с.304-339; [8], с.315-355; [14], с.186-241.	2
Разом:		36

Перелік практичних занять для студентів заочної форми навчання

№ п/п	Теми практичних занять	Кількість годин
1	Предмет, функції і методи теорії держави і права Походження держави Поняття і сутність держави Типи держави Функції держави Форма держави Механізм і апарат держави Літ.: [1-4].	2
2	Громадянське суспільство і правова держава Держава і особа. Правовий статус особи Походження, поняття і сутність права Система права та система законодавства Правотворчість та форми (джерела) права Літ.: [1-4].	2
3	Норми права у системі соціальних норм. Реалізація норм права Права, свободи і обов'язки людини і громадянина Правова свідомість і правова культура Законність і правопорядок в сучасному суспільстві Правопорушення і юридична відповідальність Основні типи правових систем світу Літ.: [1-4].	2
Разом:		6

4.3 Зміст самостійної (у т.ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів *денної* форми навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з рекомендованих джерел інформації (нормативні документи, підручники, посібники та ін.), підготовці до практичних занять, тестування з теоретичного матеріалу, виконанні індивідуальних домашніх завдань тощо.

Обсяг самостійної роботи з дисципліни «Теорія держави і права» становить 78 годин. Вона включає:

- опрацювання теоретичного матеріалу (конспекту лекцій, навчальної літератури);
- опрацювання додаткової літератури при підготовці до практичних занять;
- виконання домашніх завдань;
- підготовку до контрольних заходів.

Зміст самостійної роботи студентів *денної* форми навчання

Номер тижня	Тема заняття	Вид самостійної роботи	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет, функції і методи теорії держави і права	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
2	Тема 2. Походження держави	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
3	Тема 3. Поняття і сутність держави	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
4	Тема 4. Типи держави	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
5	Тема 5. Функції держави	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	5
6	Тема 6. Форма держави	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
7	Тема 7. Механізм і апарат держави	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування, тестування та поточного контролю.	5
8	Тема 8. Громадянське суспільство і правова держава	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
9	Тема 9. Держава і особа. Правовий статус особи	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
10	Тема 10. Походження, поняття і сутність права	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	5
11	Тема 11. Система права та система законодавства	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
12	Тема 12. Правотворчість та форми (джерела) права	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
13	Тема 13. Норми права у системі соціальних норм. Реалізація норм права	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування, тестування та поточного контролю.	5
14	Тема 14. Права, свободи і	Опрацювання теоретичного матеріалу,	4

	обов'язки людини і громадянина	підготовка до усного опитування та поточного контролю.	
15	Тема 15. Правова свідомість і правова культура	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	5
16	Тема 16. Законність і правопорядок в сучасному суспільстві	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
17	Тема 17. Правопорушення і юридична відповідальність	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування, поточного контролю.	4
18	Тема 18. Основні типи правових систем світу	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування, поточного та підсумкового контролю.	5
Разом:			78

Зміст самостійної роботи студентів заочної форми навчання

Студенти *заочної* форми навчання виконують контрольну роботу, яка включає три теоретичних питання. Вимоги до її виконання, методичні вказівки і варіанти визначаються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожен студент отримує на кафедрі у період настановної сесії, або в електронному освітньому ресурсі дисципліни в Модульному середовищі для навчання ХНУ.

5 Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних і сучасних методів та технологій. Зокрема, під час лекції використовуються методи проблемного навчання та візуалізації для активізації пізнавальної діяльності студентів. Під час практичних занять застосовуються активні та інтерактивні методи навчання (зокрема, дискусії, моделювання ситуацій, навчальні ігри, робота з нормативно-правовими актами тощо), які мають за мету набуття студентами практичних навичок застосування основних категорій теорії держави і права.

6 Методи контролю

Оцінювання студентів здійснюється у формах поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється впродовж семестру з метою оцінювання рівня засвоєння ними навчального матеріалу під час усіх видів навчальних занять. Поточний контроль здійснюється під час лекційних та практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу. Поточний контроль проводиться у формах усного та письмового опитувань, тестування, перевірки домашніх завдань та ін. Семестровий контроль проводиться у формі іспиту.

7 Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Система оцінювання навчальних досягнень студентів базується на аналізі знань і практичних навичок та здійснюється відповідно до Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті. Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною **чотирибальною** шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх виконаних видів навчальної роботи з урахуванням вагових коефіцієнтів. Вагові коефіцієнти визначаються структурою дисципліни і важливістю окремих видів її робіт. Для практичних занять встановлюється обов'язковий мінімум оцінок, які має отримати студент впродовж семестру, щоб виконати програму дисципліни.

При оцінюванні знань студентів використовуються різні види контролю, зокрема:

усне та письмове опитування на занятті, тестування, контрольна робота, перевірка домашніх практичних завдань. Оцінка на практичному занятті складається з таких елементів: знання матеріалу теми; вміння обґрунтувати думку та оперувати основними категоріями; рівень залученості до дискусій на практичному занятті. Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний відпрацювати у визначений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до закінчення теоретичного навчання у семестрі.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів *денної* форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	Самостійна, індивідуальна робота	Семестровий контроль
Опитування на практичних заняттях (мінімальна кількість оцінок – 4)	Тестування	Іспит
ВК*: 0,4	0,2	0,4

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів *заочної* форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	Самостійна, індивідуальна робота		Семестровий контроль
Опитування на практичних заняттях	Контрольна робота		Іспит
	Якість виконання	Захист	
ВК*: 0,3	0,1	0,1	0,5

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт.

Критерії оцінювання за видами робіт

Оцінювання усних та письмових опитувань на практичних заняттях і оцінювання контрольних робіт

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій оцінювання
Відмінно (5)	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає логічно структуровану відповідь державною мовою (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення контрольної роботи. Здобувач вищої освіти не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре (4)	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; усвідомлено використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; відповідь грамотна, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання правил, закономірностей тощо. Відповідь здобувача вищої освіти будується на основі самостійного мислення. Здобувач вищої освіти у відповіді допустив дві-три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно (3)	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в

	обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача вищої освіти будується на рівні репродуктивного мислення, здобувач вищої освіти має слабкі знання структури дисципліни, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно (2)	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється здобувачу вищої освіти, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Оцінювання тестових завдань

Тест для кожного студента складається з двадцяти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 20. Оцінювання здійснюється за інституційною чотирибальною шкалою. Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, наведена у таблиці.

Сума балів за тестові завдання	1-10	11-14	15-18	19-20
Оцінка за інституційною шкалою	2	3	4	5

На тестування відводиться 25 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей.

Семестровий контроль (іспит)

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю, так і підсумкового контрольного заходу (іспиту). Студент, який отримав середньозважений бал за поточну роботу 3,0 та вище, але не здав підсумковий контрольний захід (іспит), вважається таким, що має академічну заборгованість.

Підсумковий контрольний захід (іспит) відбувається у комбінованій формі – письмова складова та усне опитування. Після перевірки письмової роботи викладач може поставити студенту запитання щодо змісту його відповідей. Завданнями семестрового контролю є перевірка: розуміння студентом програмного матеріалу в цілому; логіки та взаємозв'язків між окремими розділами; рівня досягнення програмних результатів навчання; здатності творчо використовувати накопичені знання і набуті компетентності; уміння сформулювати своє ставлення до об'єкту вивчення.

Екзаменаційний білет складається з таких елементів: три теоретичних питання. Максимальна кількість балів за кожну правильну відповідь на теоретичне питання – 3. Узагальнена оцінка за іспит виводиться як сума балів з усіх завдань.

Норми оцінювання. При оцінюванні беруться до уваги наступні критерії: правильність, повнота, глибина та усвідомленість відповіді, а також послідовність викладення відповіді, вміння формулювати та логічно структурувати думки, аргументувати свою позицію.

Максимальна сума балів, яку може отримати студент – 9.

Загальна сума балів за всі завдання	0-2	3-5	6-8	9
Оцінка за 4-бальною шкалою	2	3	4	5

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до Електронного журналу. За інституційною шкалою ставиться відповідна оцінка, а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання		
A	4,75–5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

8 Питання для самоконтролю результатів навчання

1. Форма державного режиму.
2. Форма правління.
3. Теорії (концепції) походження держави і права
4. Ознаки держави.
5. Сутність держави
6. Юриспруденція як система юридичних наук
7. Функції юридичної науки
8. Громадянське суспільство і держава
9. Загальна характеристика трьох гілок влади: законодавчої, виконавчої, судової
10. Поняття і класифікації функцій держави
11. Поняття державного апарату і його ознаки
12. Види державних органів
13. Поняття і ознаки громадянського суспільства
14. Внутрішні функції держави
15. Механізм держави: його структура
16. Сутність економічної функції держави
17. Ознаки унітарної держави
18. Державний суверенітет, його співвідношення з народним і національним
19. Політичний режим держави: поняття і різновиди
20. Принципи організації і діяльності державного апарату
21. Державна служба, її види. Державний службовець, посадова особа
22. Форми української держави
23. Зовнішні функції держави
24. Ознаки суверенітету української держави
25. Сутність і зміст права
26. Зміст правовідносин
27. Суб'єкти правових відносин, їх види
28. Регулятивні та охоронні норми права

29. Дія нормативно-правових актів у часі
30. Система законодавства України
31. Тлумачення норм права: поняття, мета
32. Поняття і ознаки права
33. Правосвідомість і право. Роль правосвідомості в правотворчості
34. Право. Політика. Економіка
35. Поняття і ознаки норм права
36. Суб'єкти і об'єкти правовідносин
37. Функції права
38. Співвідношення норм права та норм моралі
39. Класифікація норм права
40. Соціальна і правова природа правової поведінки
41. Склад правопорушення та його ознаки
42. Види тлумачення норм права
43. Підстави звільнення від юридичної відповідальності
44. Поняття, ознаки і види правомірної поведінки
45. Поняття правовідносин, їх види і склад
46. Поняття, види і основні ознаки соціальних норм
47. Дія нормативно-правових актів у просторі і по колу осіб
48. Принципи права
49. Система стримувань і переваг, яка передбачена Конституцією України
50. Правомірна поведінка: поняття, ознаки, види
51. Функції і принципи юридичної відповідальності
52. Поняття і ознаки нормативно-правового акту
53. Склад правопорушення та його ознаки
54. Правопорушення: поняття, ознаки, причини, види
55. Норми права: поняття та структура
56. Форми (джерела) права та їх класифікація
57. Юридичні факти: поняття і класифікація
58. Підстави притягнення до юридичної відповідальності
59. Правоздатність, дієздатність, деліктоздатність
60. Поняття та ознаки юридичних фактів.

9 Методичне забезпечення

Навчальний процес з дисципліни «Теорія держави і права» в достатній кількості забезпечений необхідними навчально-методичними матеріалами, що розміщені в модульному середовищі для навчання Moodle. Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=5754>.

10 Рекомендована література

Основна:

1. Бабкіна О. В. Теорія держави і права у схемах і визначеннях: навч. посіб. / О. В. Бабкіна, К. Г. Волинка. – К.: МАУП, 2004. – 144 с.
2. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. / [Колодій А. М., Копейчиков В. В., Лисенков С. Л. та ін.]; за ред. В. В. Копейчикова. – Стер. вид. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 320 с.
3. Теорія держави і права: Академічний курс: Підруч. / За ред. / О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.
4. Теорія держави і права: Навч. посіб. / [Колодій А. М., Копейчиков В. В., Лисенков С. Л. та ін.]; За загл. ред. С. Л. Лисенкова, В. В. Копейчикова. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 368 с.

Допоміжна:

5. Ведерніков Ю. А. Теорія держави і права: Навч. посіб. / Ю.А. Ведерніков, В. С. Грегул. – 4-те вид., доп. і переробл. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 224 с.
6. Загальна теорія держави і права: підруч. / За ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. – Х.: Право, 2002. – 432 с.
7. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права / Кельман М. С., Мурашин О. Г., Хома Н. М. – Львів: Новий світ, 2003. – 581 с.
8. Котюк В. О. Основи держави і права: Навч. посіб. Вид. 3тє, доп. і перер. / Котюк В. О. – К.: Вентурі, 2001. – 432 с.
9. Котюк В. О. Теорія права: курс лекцій: Навч. посіб. / Котюк В. О. – К.: Вентурі, 1996. – 208 с.
10. Котюк В. О. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. / Котюк В.О. – К.: Атіка, 2005. – 592 с.
11. Кравчук М. В. Проблеми теорії держави і права: Навч. посіб. / Кравчук М. В. – К.: Професіонал, 2004. – 398 с.
12. Марчук В. М. Основні поняття та категорії права: Навч. посіб. / В. М. Марчук, Л. В. Ніколаєва. – К.: Істина, 2001. – 144 с.
13. Олійник А. Ю. Теорія держави і права: Навч. посіб. / Олійник А. Ю., Гусарєв С. Д., Слюсаренко О. Л. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 176 с.
14. Основи держави і права: Навч. посіб. / За ред. В. В. Комарова. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2001. – 260 с.
15. Погребной И. М. Теория права: Учеб. пособ. 3е изд., испр. и доп. / Погребной И. М. – Х.: 2003. – 128 с.
16. Рабинович П. М. Основи загальної теорії права та держави: Навч. посіб. Вид. 5е, зі змінами. / Рабинович П. М. – К.: Атіка, 2001. – 176 с.
17. Скакун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): Підруч. / Скакун О. Ф. – Х.: Еспада, 2006. – 776 с.
18. Сурілов О. В. Основи загальної теорії держави і права. / Сурілов О. В. – Одеса: Одеський університет, 1995. – 128 с.
19. Сухонос В. В. Теорія держави і права: Навч. посіб. / Сухонос В. В. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2005. – 536 с.
20. Теорія держави і права: Підруч. / [Лисенков С. Л. та ін.] – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 448 с.
21. Теорія держави і права: Навч. посіб. / Упоряд. Шестопалова Л. М. – К.: Прецедент, 2004. – 224 с.
22. Теорія держави і права: Навч. посіб. / За ред. С. Л. Лисенкова. – К.: 2004. – 368 с.
23. Теорія держави і права: Навч. посіб. / [Суботін В. М., Філонов О. В., Князькова Л. М., Годоров І. Я.]. – К.: Знання, 2005. – 327 с.
24. Теорія держави і права (опорні конспекти): Навч. посіб. / Авт. упоряд. Кравчук М. В. – К.: Атіка, 2005. – 288 с.
25. Теорія держави і права: Посіб. для підготовки до іспитів / [Тимченко С. М., Калюжний Р. А., Пархоменко Н. М., Легша С. М.]. – К.: Поливода А.В., 2005. – 176 с.
26. Тлумачний словник з теорії держави і права / Авт.упоряд. К. Г. Волинка. – К.: Магістр – ХХІ сторіччя, 2006. – 112 с.

11 Інформаційні ресурси

1. Модульне середовище для навчання. Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua>.
2. Електронна бібліотека університету.
Доступ до ресурсу: http://lib.khnu.km.ua/asp/php_f/plage_lib.php.
3. Інституційний репозитарій ХНУ. Доступ до ресурсу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/?locale=uk>.